

ALEVİ ANSİKLOPEDİSİ

BÜLTENİ

Küllerinden Doğan Bilgi: ALEVİ ANSİKLOPEDİSİ YAYINDA

2 Temmuz, takvimde sıradan bir gün değil, Alevi tarihinde bir kırılma anıdır. Hem ateşe verilmiş bir otelin duvarlarında yankılanan çığlıkların, hem de yüzyıllardır susturulmak istenen sözün, belleğin, inancın, duyguların, varoluşun tarihidir. Tam da bu nedenle, Alevi Ansiklopedisi'nin 2 Temmuz 2025'te yayın hayatına başlaması, bir rastlantı değil, bir hakikatin temsilini bulduğu en anlamlı hafıza alanıdır. **#UNUTMADIMAKLIMDA**

2025–2026 DÖNEMİ YAYIN TAKVİMİ

- 1. Grup içerik girişi: 2 Temmuz 2025
- 2. Grup içerik girişi: 5 Ekim 2025 (Yazı son teslim tarihi: 15 Eylül 2025)
- 3. Grup içerik girişi: 15 Ocak 2026
- 4. Grup içerik girişi: 15 Nisan 2026
- 5. Grup içerik girişi: 15 Temmuz 2026
- 6. Grup içerik girişi: 15 Ekim 2026

Sayfa 2'de

LONDRA'DA İKİNCİ ULUSLARARASI ALEVİLİK ÇALIŞMALARI KONFERANSI

- Bu yıl ikincisi yapılan Uluslararası Alevilik Çalışmaları Konferansı'nda (BICAS) Alevilere dönük katliamlar, toplumsal hafıza, adalet ve Alevi ansiklopedisi gibi konular konuşuldu. • **sayfa: 3'de**

KOLEKTİF HAFIZA PİRLER & ANALAR BELLEĞİNDEN ANSİKLOPEDİYE

- Ansiklopedi'nin özgün çalışması Pirler&Analar sözlü gelenek kayıtları, madde olarak yayına geçti.

Pirler ve Analar Konuşuyor Pir Rıza Yağmur ile Söyleşi

Alevilik Nedir?
Aleviler ve İslam
Etker
Halkküt
Devriye

Bu videoda Pir Rıza Yağmur, "Alevilik nedir?" sorusuna etrafında gelişen kapsamlı bir sohbet sunmakta; İslam vermesi ritüelleri devriye eşliğinde açıklıyor. Alevi inancının derin felsefi, teolojik ve etik boyutlarını görürsünüz. Alevilikte devriyeler yalnızca basit dilli değil, aynı zamanda sözlü bir teoloji, etik sistem, siyasi duruş ve toplumsal hafıza taşıyıcısı olduğuna vurgu yapan Pir Rıza Yağmur, son derece zengin bir sözlü kültür birikimini özgün örneklerle aktarmaktadır.

Siz de ansiklopedinin yazarı&gönüllüsü olmak istiyorsanız başvuru sağlayınız.

<https://www.aleviansiklopedisi.com/>

info@aleviansiklopedisi.com

#UNUTMADIMAKLIMDA

Sivas'ta yakılan yalnızca aydınlık yüzlü insanlar (ve çocuklar) değildi; asıl yok edilmek istenen yüzlerce yıla yaslanan bir felsefe, bir düşünce, bir hakikat ve inancın kendisidir. 2 Temmuz 1993'te, Alevilerin yüzyıllardır maruz kaldığı fiziksel şiddetin yanı sıra, bir başka şiddet biçimi de çıplaklaşıyordu: epistemik şiddet. Yani Alevilerin kendilerini yine kendi dilleriyle, kendi duygularıyla, kendi kavramlarıyla tanımlamasına, kendi bilgisini üretmesine, hafızasını kurmasına, mekanlarını yaratmasına yönelik tarihsel yasakların, inkârın, Alevi-karşıtı ayrımcılığın bilgisel şiddet hali. Tam da bu nedenle, Alevi Ansiklopedisi'nin 2 Temmuz 2025'te yayın hayatına başlaması, bir rastlantı değildir.

 Sivas Katliamı (2 Temmuz 1993) 2 Temmuz 1993 tarihinde Sivas'ta Madimak Otel'i'nin kundaklanması sonunda, Pır Sultan Abdal Kültür Şenlikleri için kente gelen 33 kişinin hayatını kaybetmesi Türkiye ve yurtdışındaki Alevileri...	 Deyiş Alevi-Bektaşî kültüründe, Cem törenlerinde Semahla birlikte yalnızca bağlama eşliğinde, doğaçlama söylenen, kolektif belleğe dayanan halk edebiyat türü. Alevi müziği Anadolu'nun temel kültürel motifidir. Alevi felsefesi,...	 Dersim - Jiar u Diyar (Kutsal Coğrafya) Bu madde, Dersim'in, Raa Haqi toplulukları açısından taşıdığı anlamı kavrayabilmek için, bölgeye dair bugüne dek dışardan üretilmiş bilgilerin eleştirel bir gözle yeniden değerlendirmesini yapmayı önermektedir....	 Çepni Alevileri Anadolu Aleviliğinin önemli bir alt grubunu teşkil eden Çepni Alevileri, Oğuzların Üç-Ok koluna mensup Çepni boyuna bağlı olarak tarih sahnesine çıkmış ve tarihsel süreçte hem...	 Alevilikte Mekan Bu madde, Alevilikte mekân olgusunu düşünsel, fiziksel ve toplumsal boyutlarıyla ele almaktadır. Mekânın yalnızca coğrafi bir zemin değil, inanç, kimlik ve toplumsal örgütlenmenin kurucu bir...
Devamını Oku	Devamını Oku	Devamını Oku	Devamını Oku	Devamını Oku

Alevi Ansiklopedisi, dijital yayın hayatına güçlü bir içerik havuzuyla ilk adımını atmaktadır.

Yayına giriş tarihi olan 2 Temmuz 2025 itibarıyla platformda toplam 74 video ve 58 madde yer almaktadır. Bu içerikler Aleviliğin inanç dünyasına, tarihine, hafızasına ve gündelik yaşam pratiklerine dair çok yönlü bir temsili ortaya koymaktadır.

İlk aşamada yayımlanan maddeler ve videolar tematik olarak oldukça geniş bir yelpazeye yayılmaktadır: Alevi inanç sistemi, öğretileri, ocak örgütlenmeleri, kutsal mekânlar (jiareler), ritüel pratikler, tarihsel kırılma anları, kadının inanç içindeki konumu, Aleviliğin diasporadaki dönüşüm halleri ve yeni kuşaklar arasındaki aktarım mücadeleleri bu temalardan sadece birkaçıdır. Her biri kendi içinde özenle kurgulanmış bu içerikler, Alevi toplumunun etno-kültürel çeşitliliğini, coğrafi yayılımını ve tarihsel sürekliliğini yansıtan derinlikli perspektiflerle sunulmaktadır.

İlk grup içerikler, geniş ve çok aktörlü bir yazar ve anlatıcı kadrosuyla oluşturulmuştur. Ulusal ve uluslararası düzeyde tanınan akademisyenler, alanın genç araştırmacıları, Alevi inanç önderleri (pirler ve analar), kurum temsilcileri, entelektüeller ve yazarlar bu süreçte katkı sunmuşlardır. Bu katılımcı zemin, yalnızca bilgi üretimini değil; aynı zamanda kolektif bir söz alanını da büyötmeyi amaçlamaktadır.

Alevi Ansiklopedisi'nin ilk yayımları, bu anlamda hem akademik dünya, hem de Alevi toplumu açısından bir başlangıç değil, uzun süredir biriken bir ihtiyaç ve özlemin görünürlük kazandığı bir eşik olarak değerlendirilebilir.

Alevi Ansiklopedisi, yalnızca geçmişî kayıt altına alan bir bellek çalışması değil; aynı zamanda geleceğe yönelen, aktarımı önceleyen, yaşayan bir arşivdir. Bu yönüyle, statik bir bilgi bankası değil; kolektif aklın, duygunun ve direnişin süreklilik içinde kurduğu dinamik bir yapı olarak düşünülmelidir.

Alevilikte "söz"ün, yani söylenmişin, söylenerek aktarılmış olanın merkezi bir yerde durduğu unutulmamalıdır. Bu nedenle Alevi Ansiklopedisi, sözlü hafızanın yazılı ve dijital forma bürünerek bugünden yarına taşınmasının araçlarından biridir. Gülbenklerden deyişlere, ocak anlatılarından kutsal mekânlara, tarihsel travmalardan etik kodlara dek uzanan bu söz zinciri, artık yalnızca kulaktan kulağa değil, dünyanın her yerinde ve zamanla pek çok dilde erişilebilir olacaktır.

YAYIN TAKVİMİ

Alevi Ansiklopedisi için 2025-2026 döneminde uygulanacak olan yayın takvimi aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

1. Grup içerik girişi: 2 Temmuz 2025
2. Grup içerik girişi: 5 Ekim 2025 (Yazı son teslim tarihi: 15 Eylül 2025)
3. Grup içerik girişi: 15 Ocak 2026
4. Grup içerik girişi: 15 Nisan 2026
5. Grup içerik girişi: 15 Temmuz 2026
6. Grup içerik girişi: 15 Ekim 2026

Yol Önderlerinin Dilinden Alevilik bölümüne yeni videolar eklenebilmesi için II. Pirler ve Analar Çalıştayının ve ilişkili etkinliklerin Türkiye ve Avrupa'da örgütlenmesi çalışmaları devam etmektedir.

ALEVİLİK ÇALIŞMALARI KONFERANSI

İkinci Uluslararası Alevilik Çalışmaları Konferansı (BICAS), 2-4 Temmuz tarihleri arasında Londra'daki Westminster Üniversitesi Cavendish Kampüsü'nde yapıldı. Üç gün süren konferansta, Alevilik üzerine akademik bilgi üretiminin derinleşmesinin yanı sıra Alevi kimliğinin küresel ölçekte tanınması ve arşivlenmesi anlamında önemli bir çalışma oldu.

2-4 Temmuz 2025 tarihleri arasında Westminster Üniversitesi, Londra'daki Cavendish Kampüsü'nde İkinci Uluslararası Alevilik Çalışmaları Sempozyumu'na (BICAS) ev sahipliği yaptı. Etkinlik, Westminster Üniversitesi'nden Dr. Ümit Çetin, Dr. Celia Jenkins ve Tufan Bozkurt ile University of the Arts London'dan Dr. Kumru Berfin Emre'nin ortak organizasyonu ile gerçekleştirildi. Üç gün süren bu sempozyum, Alevilik üzerine disiplinler arası ve uluslararası düzeyde çalışmalar yürüten araştırmacı ve akademisyenleri bir araya getirerek bu alandaki akademik bilgi üretimini ileri taşımaya amaçladı.

Açılış Konuşmaları ve Kurumsal Destek

Sempozyum, Dr. Ümit Çetin'in yaptığı açılış konuşmasıyla başladı. Çetin, Sivas Katliamı kurbanlarını andı ve Suriye'de Alevilere (Arap Alevileri) yönelik devam eden şiddete dikkat çekti. Ardından söz alan Westminster Üniversitesi Rektörü Prof. Peter Bonfield, üniversite ile toplum arasındaki bilgi alışverişinin önemine vurgu yaptı. Bonfield, Alevilik Çalışmaları'nın giderek büyüyen bir akademik alan olduğunu belirterek, özellikle Britanya'daki okullarda Alevilik eğitime öncülük eden Dr. Çetin ve Dr. Jenkins'in çabalarını övdü. Ayrıca, Alevi Ansiklopedisi'ni bilgi üretimi ve paylaşımı açısından değerli bir dijital platform olarak tanımladı. Açılış oturumunda, Küresel Etkileşim ve İstihdamdan Sorumlu Rektör Yardımcısı Prof. Dibyesh Anand'ın gönderdiği video mesajda, üniversitenin toplumsal adalet, marjinalleşmiş topluluklara destek ve araştırmaların eşitlik, çeşitlilik ve kapsayıcılık ilkeleriyle bütünlleştirilmesi yönündeki taahhüdü vurgulandı.

Bu sempozyuma ev sahipliği yaparak Westminster Üniversitesi, Alevilik araştırmaları için önemli bir akademik merkez hâline gelmiştir. Bu konumlanmada Dr. Ümit Çetin ve Dr. Celia Jenkins'in özverili çalışmaları kilit rol oynamaktadır.

Sunumların Kapsamı: Geniş ve Disiplinlerarası

Sempozyumda, Aleviliğin tarihsel, kültürel, siyasal, teolojik ve ulusötesi boyutlarını inceleyen geniş yelpazede sunumlar yer aldı. Paneller şu başlıklar etrafında düzenlendi:

- Tarihsel adaletsizlikler ve kolektif hafıza
- Alevi inançları ve ritüelleri
- Sekülerizm, liberalizm ve din-devlet ilişkileri içinde Alevilik
- Toplumsal cinsiyet, kadınların mücadelesi ve liderliği, kuir politikaları
- Diaspora deneyimleri, Alevi gençliği ve dijital platformlardaki Alevilik
- El yazmaları, arşivler ve sözlü tarihler üzerinden Alevi kültürel mirası
- Türkiye ve Avrupa'daki Alevi topluluklarının sosyo-politik ve demografik dönüşümleri

Bu disiplinlerarası çerçeve, hem genç araştırmacılara hem de deneyimli akademisyenlere, Alevilik hakkında kuramsal ve ampirik çalışmaları paylaşma olanağı sundu.

Alevi Ansiklopedisi: Tanıtım ve Ortak Atölye

Sempozyumun ana temalarından biri Alevi Ansiklopedisi idi. Alevilik hakkında kapsamlı, çok dilli ve akademik temelli bir dijital kaynak geliştirmeyi hedefleyen uluslararası bir girişim. İlk gün yapılan sunumda çevrimiçi ansiklopedi tanıtıldı; amaçları, editoryal ilkeleri ve kapsamı açıklandı. Bu sunum büyük ilgi uyandırarak gelecekteki iş birlikleri için temel oluşturdu.

Son gün ise "Alevi Ansiklopedisi Projesi ve Alevilik Çalışmalarının Geleceği" başlıklı bir atölye düzenlendi. Tüm katılımcıların kolektif ve ileriye dönük bir diyalog içinde yer aldığı bu oturumda, editoryal süreçler sorgulandı, tematik boşluklar tespit edildi, potansiyel madde önerileri yapıldı ve daha kapsayıcı akademik katılım sağlanması için öneriler sunuldu. Hakemlik sistemi, uzun vadeli katkılar ve ulusötesi iş birliklerinin nasıl yapılandırılacağı da tartışıldı.

ALFABETİK DİZİN

A	B	C	Ç	D	E	Ê	F	G	H	I	İ	Î	J	K	L	M
N	O	Ö	P	Q	R	S	Ş	T	U	Ü	Û	V	W	Y	X	Z

SON EKLENENLER

Mehmet Yıldırım (Dêsimli Memed)

Dr. Mehmet Yıldırım (1974 - 2023), hem akademik üretimi hem de yerel belleğe dayanan araştırmalarıyla, Dersim'in tarihsel-toplumsal yapısını arşiv belgeleri ışığında yeniden anlamlandırmayı hedefleyen özgün...

[Devamını Oku](#)**Dersim: Soykırımlar (1914-18 & 1937-38)**

Bu madde, 1937-38 Dersim katliamlarını bir soykırım vakası olarak incelemekte ve olayları geç Osmanlı ve erken Cumhuriyet Türkiye'sinde devlet öncülüğündeki şiddetin daha geniş bir sürekliliği...

[Devamını Oku](#)**Hafıza ve Dersim**

Bu madde, Alevi topluluklarının kolektif belleğinde merkezi bir yer işgal eden Dersim'i, hem bir hafıza mekânı hem de bir direniş alanı olarak ele almaktadır. 1937-38...

[Devamını Oku](#)**Tertele**

Dersim 1937-38 kırımı, yalnızca bir bölgesel askeri hareket değil, Türkiye Cumhuriyeti'nin erken dönem ulus-devlet inşası sürecinde "öteki" olarak kodladığı etno-dinsel kimliklere yönelik sistematik bir şiddet...

[Devamını Oku](#)

ÖNE ÇIKANLAR

Gağan (1)

Gağan (Khal / Kalo Gaxan, Gaxand, Gaxan), Dersimli Kürt Alevi topluluklarına özgü, yılın bitişi ve yeni yılın gelişile bağlantılı dinsel-büyüsel bir geçiş ritüelidir. Aralık...

[Devamını Oku](#)**Ulusötesi/Transnasyonal Alevilik**

Transnasyonal/Ulusötesi Alevilik, göç, yerinden edilme ve diasporal koşullara yanıt olarak ortaya çıkan Aleviliğin dönüşen dini, kültürel ve kurumsal biçimlerini ifade eder. Türkiye'deki dışlanma ve ayrımcılık...

[Devamını Oku](#)**Arap Aleviliği (Nusayrilik)**

Nusayrı-Aleviliği (Arap Aleviliği), İslam'ın Şii geleneği içerisinde ezoterik ve batinî (içsel) yorumlara dayalı özgün bir inanç sistemidir. 9. yüzyılda Muhammed bin Nusayr'ın öğretileri etrafında şekillenen...

[Devamını Oku](#)**Hızır / Xızır**

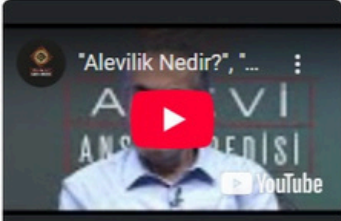
Alevilikte Hızır (Xızır), birçok mitin, ritüelin, deyişin, kutsal mekânın ve yaşantının etrafında döndüğü anlamlı ve merkezi bir figürdür. Bu figür, Aleviliğin maneviyatının birçok yönünü, diğer...

[Devamını Oku](#)

PİRLER&ANALAR HAFIZASI KAYIT ALTINDA

Alevi inancının köklü gelenğini göreneğini bin yıllardır nesilden nesile sözlü olarak aktaran ve bugüne kadar getiren Alevilik hafızasının kaynakları olan Pirler ve Anaların belleği kayıt altına alınarak maddeleştirildi. Ansiklopedinin en özgün yönlerinden biri olan Pirler ve Anaların hafızasındaki Alevilik inanç öğretisinin kaydedilmesi ve birer madde haline getirilmesi çalıştaylar, sempozyumlar ve sözlü tarih kayıtları ile devam edecek.

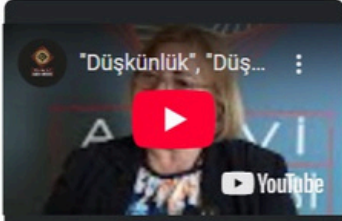
YOL ÖNDERLERİNİN DİLİNDEN ALEVİLİK

Alevilik Nedir? – Aleviler ve İslam – İkrar – Hakikat – Devriye

Bu videoda Pir Rıza Yağmur, "Alevilik nedir?" sorusu etrafında şekillenen kapsamlı bir anlatı sunmakta; ikrar verme ritüelini deyişler eşliğinde açıklayarak Alevi inancının derin felsefi, teolojik...

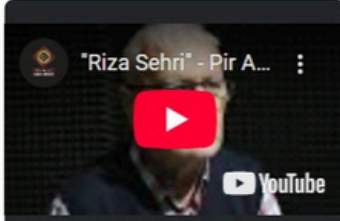
[İzle](#)

Düşkünlük & Düşün Ocağı

Bu video, Alevi inanç yolunda etik dışına çıkanların karşılaştığı en ağır toplumsal yaptırım olan "düşkünlük" kavramını ve bu makamı yürüten "Düşkün Ocağı"nın işlevini ele almaktadır....

[İzle](#)

Rıza Sehri

Bu videoda Seyyid Seyfeddin (Pîrî Sevdî) Ocağı mensubu pir Ali Doğan, Alevi düşün dünyasının en temel kavramsal çerçevelerinden biri olan "Rıza Şehri"ni anlatmaktadır. Bu anlatı,...

[İzle](#)

Canların Cinsiyeti

Bu ilgi çekici videoda Ana Narin Gülçiçeği, "İkrar", "Musahiplik" ve özellikle "Canların Cinsiyeti" meselesi etrafında şekillenen güncel tartışmaları ele alıyor. Genç kuşaklar arasında giderek daha...

[İzle](#)

ALEVİLİK NEDİR? ALEVİLER VE İSLAM İKRAR&HAKİKAT& DEVRIYE

Sözlü gelenek kayıtlarına bir örnek olarak Pir Rıza Yağmur, "Alevilik nedir?" sorusu etrafında şekillenen kapsamlı bir anlatı sunmakta; ikrar verme ritüelini deyişler eşliğinde açıklayarak Alevi inancının derin felsefi, teolojik ve etik boyutlarını görünür kılmaktadır. Alevilikte deyişlerin yalnızca ibadet dili değil, aynı zamanda sözlü bir teoloji, etik sistem, siyasal duruş ve toplumsal hafıza taşıyıcısı olduğunu vurgulayan Pir Rıza Yağmur, son derece zengin bir sözlü kültür birikimini özgün örneklerle aktarmaktadır.

Video boyunca "maneviyat nedir?" sorusu Alevi perspektifiyle ele alınmakta; kapitalizm, nefis ve insanın etik ile ilişkisi Alevi teolojisinden hareketle açıklanmaktadır. Alevilikteki cennet-cehennem kavramlarının yorumlanışı, desturların işlevi ve hakikat öğretisinin temel ilkeleri aktarılmaktadır. Görünen (Zahir) ve görünmeyen (Batın) âlemler arasındaki ilişki, Raa Haqi kozmolojisi bağlamında açıklanarak inanç sisteminin metafizik boyutuna ışık tutulmaktadır.

Video, aynı zamanda Dersim halk anlatıları ve masallarına dair son derece özgün katkılar sunmaktadır.

Kaplumbağa öyküsü aracılığıyla, bireyin kimliğini Raa Haqi masal evreni içinde nasıl tanıdığı; geçmişte bir tüccar olarak haksızlık yapan birinin buğday torbalarına taş koyması sebebiyle taş donuna girip dünyaya kaplumbağa olarak geri gönderilmesi örneğiyle aktarılmaktadır. Başköylü Hasan Efendi'nin tanıklığıyla anlatılan bir cem esnasında ortaya çıkan köpeğin aslında daha önce ölmüş bir köylü olduğunun anlaşılması, Raa Haqi inancındaki devriye (ruh göçü) anlayışının somutlaştırıldığı bir diğer önemli anlatıdır.

Meryem ve İsa'nın doğumu hakkında papazlarla yapılan bir tartışmanın aktarımı üzerinden, Alevi deyişlerinin diğer İbrahimi dinlerin teolojileriyle nasıl ilişkilendirildiği açıklanmaktadır. Bu bağlamda "Biz kimiz?" sorusu, kozmolojik bir derinlikle ele alınmakta; Aleviliğin varoluşunun ezelden ebede nasıl sürdüğü ve hakikat sırrını nasıl taşıdığı deyişler eşliğinde yorumlanmaktadır.

Pir Rıza Yağmur, "ikrarında duran bir pirin aklında 90 bin ayet saklıdır" diyerek, tarih boyunca ocakların ve pirlerin deyişlerle taşıdığı bilgileri, kolektif hafızanın özünü ve Alevilik felsefesinin binlerce yıllık bilgi aktarımına nasıl aracılık ettiğini çarpıcı biçimde gözler önüne sermektedir. Video, Aleviliğin İslam'la olan ilişkisini sorgularken, İslam'ı içermeyen bir Alevilik ya da İslamileşmiş bir Aleviliğe yönelik eleştirileri tarihsel derinlik içinde değerlendirerek Aleviliğin evrensel maneviyat sistemleriyle kurduğu ilişkileri de anlamlandırmaktadır.

www.aleviansiklopedisi.com adresinden Pirler&Analar sözlü gelenek kayıtları izlenebilir.

ANSİKLOPEDİ İÇİNDE KAYIT ÖRNEKLERİ

Bu ilgi çekici videoda Ana Narin Gülçiçeği, “İkrar”, “Musahiplik” ve özellikle “Canların Cinsiyeti” meselesi etrafında şekillenen güncel tartışmaları ele alıyor. Genç kuşaklar arasında giderek daha görünür hale gelen toplumsal cinsiyet kimlikleriyle ilgili sorulara ve Alevilik bağlamında ortaya çıkan yeni düşünsel arayışlara kendi deneyim ve fikirleriyle ışık tutuyor. Video, Alevi inanç sisteminde “can” kavramının cinsiyet ötesi boyutunu ve bu yaklaşımın günümüz toplumsal cinsiyet tartışmalarıyla nasıl kesişebileceğini görünür kılmakta; ikrar ve musahiplik gibi kurucu öğelerle ilişkisini düşündürmektedir.

Rıza Şehri

Bu videoda Seyyid Seyfeddin (Piri Sevdin) Ocağı mensubu pir Ali Doğan, Alevi düşün dünyasının temel kavramsal çerçevelerinden biri olan “Rıza Şehri”ni anlatmaktadır. Bu anlatı, sadece bir hikâye değil, aynı zamanda bir inanç sistemi, ahlaki düzen ve toplumsal ütopya olarak “Rıza Şehri”nin nasıl tasavvur edildiğini gözler önüne sermektedir. Adalet, eşitlik, ırzlık ve birlikte yaşama gibi ilkelere kurulan bu manevi şehir, Alevi topluluklarında hem dünyevi hem uhrevi bir idealin taşıyıcısı olarak yorumlanmaktadır. Video, Rıza Şehri mitosunun sözlü kültürdeki ifadesiyle, Alevi kozmolojisinin ve etik tahayyülünün zenginliğini görünür kılmaktadır.

Bu kayıt, Nisan 2025’te Dersim’de, Pir Haber Ajansı (PIRHA) katkılarıyla, Munzur Radyo Stüdyosu’nda, Alevi Ansiklopedisi için gerçekleştirilmiştir.

Xızır (Hızır), Xızır Orucu – Xızır Lokması – Xızır Kurbanı – Ab-ı Hayat

Bu videoda Pir Hüseyin Bildik, Alevi inancının merkezî figürlerinden biri olan “Xızır”ı kapsamlı biçimde ele alıyor. “Xızır Orucu”, “Xızır Lokması”, “Xızır Kurbanı”, “Xızır Adağı” gibi ritüellerin yanı sıra, “Xızır Yolu”, “Ab-ı Hayat” ve “Devr-i Daim” kavramları üzerinden Xızır’ın Alevi teolojisindeki yeri ve işlevi detaylıca açıklanıyor. Aralık, Ocak ve Şubat aylarında yoğunlaşan Alevi ritüelleri bağlamında Xızır’a dair tüm söylenceler, inanç pratikleri ve sembolik anlamlar tarihsel, kozmolojik ve dinsel bir perspektifle irdeleniyor. Bu anlatı, Xızır’ın yalnızca bir kurtarıcı figür değil, aynı zamanda Alevi zaman ve varlık tasavvurunun sürekliliğini simgeleyen bir ilke olduğunu da ortaya koyuyor.

Bu kayıt, 10–11 Mayıs 2025 tarihlerinde Dortmund Alevi Kültür Merkezi’nde (DAKME), Rıza Şehri Akademisi bünyesinde, Alevi Ansiklopedisi projesi için düzenlenen Pirler–Analar Çalıştayı kapsamında alınmıştır.

Düşkünlük Makamı

Bu videoda, Alevi yolundaki “düşkünlük” kurumu üzerinde durulmaktadır. Düşkünlük yalnızca bir ceza değil, topluluğun ortak ahlaki zemininin korunmasına yönelik bir denetim mekanizmasıdır. Video, bu geleneğin bugünün koşullarına nasıl tercüme edilebileceği ve birey-toplum ilişkisini nasıl dönüştürdüğü üzerine düşünmeye davet eder.

ANSİKLOPEDİ 2 TEMMUZ SİVAS MADDESİ SİVAS KATLIAMI (2 TEMMUZ 1993)

Yayın Tarihi: 2 Temmuz 2025

Özet

2 Temmuz 1993 tarihinde Sivas'ta Madımak Otel'i'nin kundaklanması sonunda, Pir Sultan Abdal Kültür Şenlikleri için kente gelen 33 kişinin hayatını kaybetmesi Türkiye ve yurtdışındaki Alevileri derinden sarstı ve "Alevi Uyanışı" olarak anılan sürecin kırılması noktası oldu. 2 Temmuz 1993 tarihinde Sivas'ta yaşananlar Türkiye'de 1987 Anayasa Referandumunun getirdiği görece siyasi liberalleşme ve 1989 Yerel Seçimlerinde Sosyal Demokrat Halkçı Parti'nin (SHP) seçim zaferiyle girilen 12 Eylül'den sonrası demokratikleşme beklentisinin de sonu oldu. 1993 yılından itibaren sürmekte olan Sivas Davası'nın 5 sanığıyla ilgili olan kısmı 13 Mart 2012 tarihinde zaman aşımından düşürüldü. Cumhurbaşkanı Erdoğan 6 Eylül 2023 tarihinde af yetkisini ikinci kez kullanarak, Sivas Davası'ndan idam cezası alan fakat idam kaldırılınca cezası ağırlaştırılmış müebbet hapse dönüştürülen "asli fail" Hayrettin Gül'ün cezasını sağlık sorunları nedeniyle kaldırdı. Aleviler hâlâ Sivas'ta yaşanan ölümlerin yasını tutuyor, anma törenleri düzenlemeye devam ediyor. Sivas, otuzuncu yılında Türkiye'de ve yurtdışında Aleviler için halen kimliklerini tanımlayan güçlü bir "seçilmiş travma" oluşturuyor.

1993 yılında düzenlenen Pir Sultan Abdal Şenlikleri'nin tarihçesi 12 Eylül öncesine uzanıyordu. Şenliklerin ilki 1979'da Ankara'da kurulan Banaz Derneği tarafından aynı yıl Banaz'da düzenlenmişti. 1980 darbesiyle birlikte kapatılan dernek 1989 yılında tekrar açılmış ve 1991 yılında ise adını Pir Sultan Abdal Kültür Dernekleri olarak değiştirmiş ve Şenliklerin üçüncüsünü 1992 yılında Banaz'da düzenlenmişti. 1993 yılında düzenlenecek Şenliklerin bir bölümü dönemin Sivas Valisi Ahmet Karabilgin'in davetiyle Sivas merkeze alınmıştı. Ancak, davetliler arasında yazar Aziz Nesin'in (1915-1995) olması nedeniyle Şenlikler öncesi düşmanca propagandalar başladı. Nesin, o yıllarda günlük çıkan Aydınlik Gazetesi'nin baş yazarıydı. Bu gazete Salman Rüşdi'nin *Şeytan Ayetleri* (1988) kitabını Türkçeye çevirip dizi halinde yayınlamasıyla tartışmaların odağındaydı. Aziz Nesin'in oğlu Ahmet Nesin 2020 yılında verdiği bir röportajda anılan kitabın çevrilmesinden Doğu Perinçek'in sorumlu olduğunu söyledi.

1 Temmuz günü Buruciye Medresesi'nde düzenlenen bir panel tartışmasının ardından Nesin, muhafazakâr yayın kuruluşu olan TGRT'den bir muhabirin tanrıya inanıp inanmadığı gibi kasıtlı olarak yönelttiği sorularına muhatap oldu ve verdiği yanıtlar etrafta toplanan kitlede tepkilere yol açtı.

Besim Can ZIRH

Yazar Hakkında Detaylar

Kategori

Şiddet ve Kolektif Hafıza, Siyaset, Sosyoloji, Tarih

Anahtar Kelimeler

2 Temmuz, Alevi-Karşıtı Şiddet, Jeopolitik, Katliam, Seçilmiş Travma, Sivas, Toplumsal Bellek, Toplumsal Hafıza, Toplumsal Travma

Cuma gününe denk gelen Şenliklerin ikinci gününde bu tepkiler öngörülemeyen şekilde büyüdü ve planlanan etkinliklerin iptal edilmesine yol açtı. Etkinliğe davet edilen katılımcıların bir kısmı kaldıkları Madımak Otel'i'ne sığınarak beklemeye başladı.

...ve saatler süren gerginliğin ardından Madımak Otel'i'nin öfkeli kalabalık tarafından ateşe verilmesiyle otuz yedi kişi hayatını kaybetti. Ölenlerden otuz üçü, birçoğu Ankara'dan gelen festival katılımcılarıydı. Aralarında Koray Kaya (12 yaşında) ve Menekşe Kaya (15 yaşında) kardeşler, Asuman Sivri (16 yaşında) ve Yasemin Sivri (19 yaşında) kardeşler, Ankara'dan gelen bir semah grubunun üyeleri, gelecek vaat eden genç bir müzisyen olan Hasret Gültekin (22), Alevilik üzerine çalışan Hollandalı araştırmacı Carina Thuys (23), Alevi halk müziği sanatçıları eşler Muhlis Akarsu (45) ve Muhibe Akarsu (44), doktor ve şair Behçet Aysan (44) ve yazar Asım Bezerci (62) vardı. İki otel çalışanı ve kalabalıktan iki kişi de saatler süren kuşatmada hayatını kaybetti. Kurbanların yaşları, kamuoyu nezdindeki itibarları yaşananları toplum için daha da sarsıcı bir hale getiriyordu.

Tamamı Ansiklopedi web sitesinde.

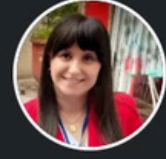
PDF İndir

Musahiplik: Alevilikte Kardeşlik Kurumu

Yayın Tarihi: 2 Temmuz 2025

Özet

Musahiplik, Alevi inanç sisteminde bireyin toplulukla kurduğu manevi, ahlaki ve toplumsal bağlılığı simgeleyen ve ikrar ile inşa edilen kurumsal bir kardeşlik ilişkisidir. Teolojik bir zorunluluk olduğu kadar toplumsal bir aidiyet biçimi de olan musahiplik, bireyler arası sorumluluğu, karşılıklı taahhüt ve kefalet ilkesini temel alır; topluluk içi denetim mekanizmasıdır. Düşkünlük ve ikrar gibi Alevi inanç sisteminin diğer yapı taşlarıyla yakın ilişkisi bulunan bu kurum, geleneksel Alevi toplum yapısında sosyal bütünleşmenin ve ahlaki düzenin taşıyıcısı olarak görülürken; günümüzde özellikle kentleşme koşullarında sembolik, bireyselleşmiş ya da dönüşmüş biçimlerde yeniden yorumlanmakta ve icra edilmektedir.

Elif YÖNDEN
Sosyolog

[Yazar Hakkında Detaylar](#)

Kategori

Antropoloji, Sosyoloji, Teoloji

PDF İndir

Cami - Cemevi Projesi (CCP)

Yayın Tarihi: 2 Temmuz 2025

Özet

Cami-Cemevi Projesi (CCP), Türkiye'de dinler arası hoşgörü ve toplumsal birlik söylemleriyle başlatılan, ancak Alevi toplumunda güçlü tepkilere neden olan tartışmalı bir mekânsal ve siyasal mühendislik girişimidir. Sünni İslam'a ait cami ile Alevi inancının merkezi olan cemevinin aynı fiziksel yapıda birleştirilmesini amaçlayan bu proje, özellikle Ankara Tuzluca'da 2013 yılında yaşanan protestolarla gündeme gelmiş, devletin güvenlik aygıtlarıyla protestoların bastırılmaya çalışılması projeye yönelik eleştirileri daha da derinleştirmiştir. Alevi toplumu tarafından asimilasyon, tanınma taleplerinin bastırılması ve sembolik tahakküm aracı olarak değerlendirilen proje, Alevilik ile Sünnilik arasında yapısal eşitsizliğin mekânda yeniden üretimi olarak değerlendirilmiştir.

Deniz Parlak

[Yazar Hakkında Detaylar](#)

Kategori

Siyaset, Sosyoloji, Tarih

Anahtar Kelimeler

Cami, Cem Vakfı, Cemevi

Hızır / Xızır

Yayın Tarihi: 2 Temmuz 2025

Özet

Alevilikte Hızır (Xızır), birçok mitin, ritüelin, deyişin, kutsal mekânın ve yaşantının etrafında döndüğü anlamlı ve merkezi bir figürdür. Bu figür, Aleviliğin maneviyatının birçok yönünü, diğer topluluklarla olan tarihsel ilişkilerini ve cemaatlerin yaşamını bir araya getirir. Hızır, Tanrı tarafından verilen ezoterik bilginin ustası olarak bilinir; bu yönüyle pir otoritesinin bir modeli işlevi görür. Aynı zamanda, çaresizlik içindeki insanlara yardım etmek üzere gönderilen ilahi bir kurtarıcı olarak da kabul edilir. Kürt Aleviliğinde ise, Xızır figürü, bu inanç sisteminin kozmolojisinde belirleyici olan birçok başka unsurla olan bağlantılarından ötürü daha da büyük bir rol oynar.

Türkçe'de Hızır, Kürtçe'de (Kurmancî, Kirmanckî) Xızır olarak bilinen bu figürün adı, Arapça "al-Khadir" (kelime anlamıyla "Yeşil Olan") kökenlidir ve Farsçada da Khezer şeklinde telaffuz edilir.

Samuel Vock-Verley
Anthropology

[Yazar Hakkında Detaylar](#)

Kategori

Antropoloji, Mitoloji ve Sözlü Kültür, Tarih, Teoloji

Anahtar Kelimeler

Alevi Kurds, Alevi Mysticism, Âşık, Dersim

YAZARLAR İÇİN KAYIT VE MADDE YÜKLEME KILAVUZU

Yazar Yönetim Paneline Hoşgeldiniz!

Madde girişi yapabilmeniz için öncelikle yazar hesabı oluşturmanız gerekmektedir. Hesabi oluşturduktan sonra madde girişi yapabilirsiniz!

Daha önce hesap oluşturduysanız, 'Giriş Yap' düğmesini kullanarak, madde girişi yapabilir, daha önce eklediğiniz maddelerinize erişebilir ve eklediğiniz maddelerin yayın sürecini takip edebilirsiniz.

[Giriş Yap](#)[Yazar Hesabı Oluştur](#)

1. YAZAR KAYDI:

- "Yazar Hesabı Oluştur" sekmesindeki kayıt formunu doldurarak ön kayıt işlemini tamamlayınız.
- Formda belirttiğiniz e-posta adresine gelen bağlantıya tıkladıktan sonra açılan "Yazar Kayıt Formu"nda gerekli bilgileri doldurarak kayıt işlemini tamamlayınız. Bu işlemin tamamlanmasıyla birlikte makale girişi için gerekli kişisel profiliniz aktif hale getirilir.

2. MADDE GİRİŞİ:

Madde eklemek için "Yeni Madde Ekle" butonuna tıklayınız. Gerekli tüm bilgileri eksiksiz doldurarak makalenizi Word formatında ve varsa görselleri (JPG formatında) siteye yükleyiniz.

3. EDITORYAL KONTROL:

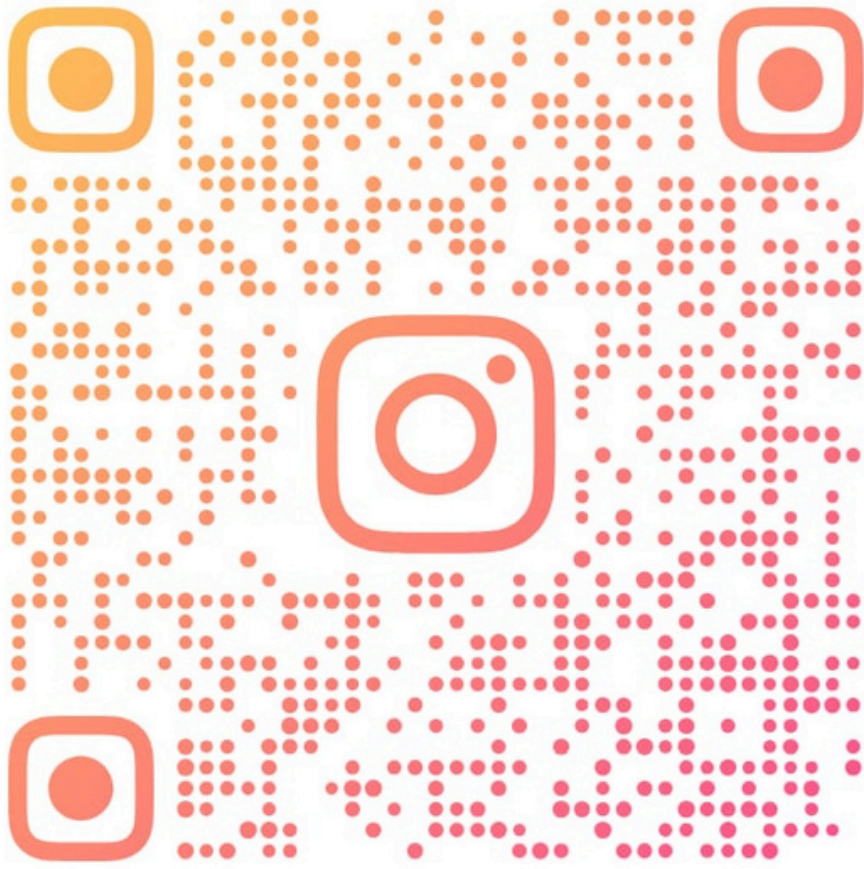
GÖNDERİLEN HER MADDE/İÇERİK, EDITÖRLER TARAFINDAN YAZIM VE YAYIM İLKELERİ ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLİR. BU SÜREÇTE YAYIN KURULU, YAZARLA İLETİŞİM HALİNDE OLACAK VE YAZARI YAYIN AŞAMALARI KONUSUNDA BİLGİLENDİRECEKTİR.

4. SONUÇ:

Editörler tarafından incelenen madde/içerik, değerlendirme sonucuna göre yayın sürecine alınır.

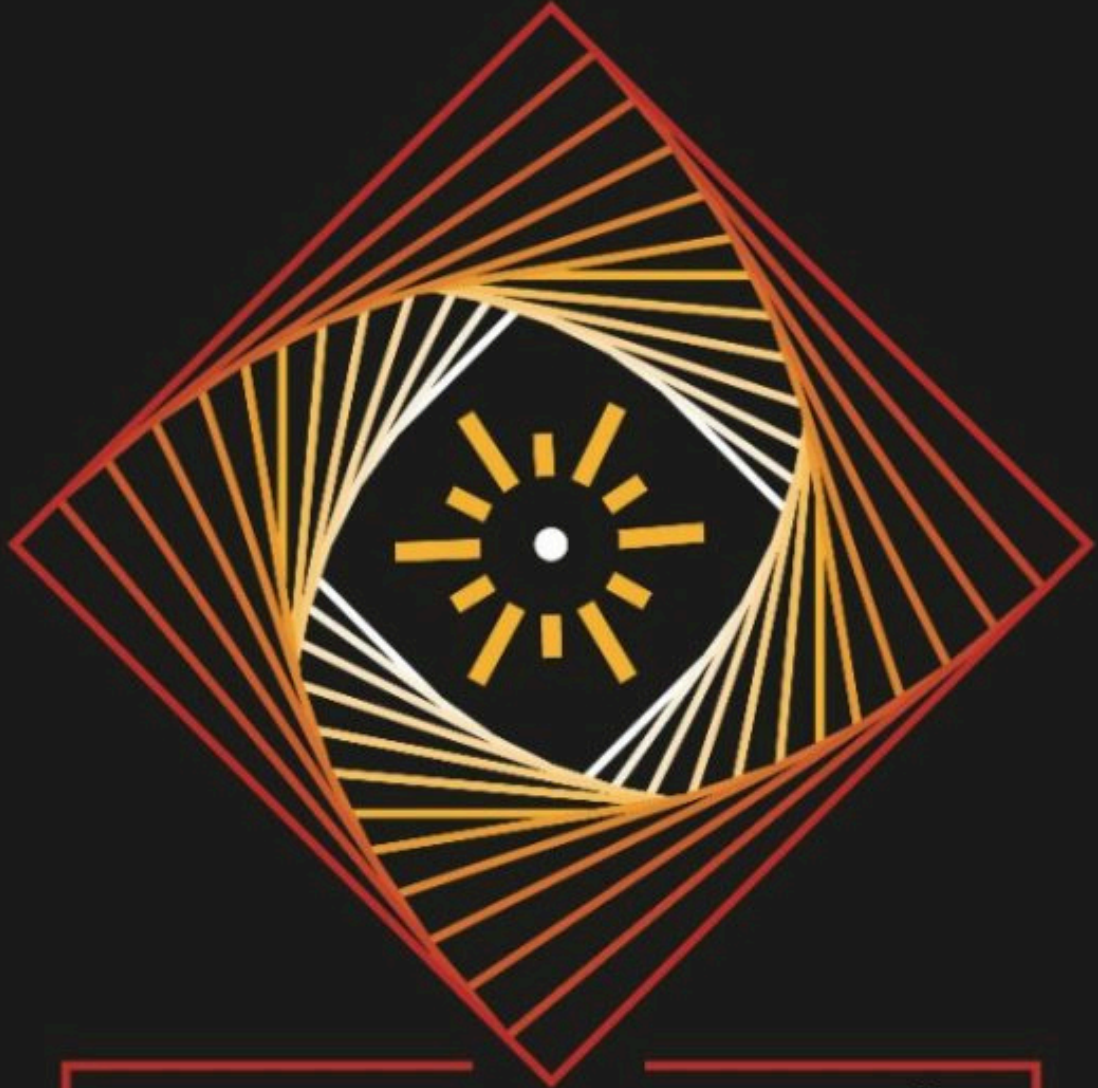
@ALEVİANSİKLOPEDİSİ

**BU TARİHİ ÇALIŞMADAN HABERDAR OLMAK VE KATKI
SUNMAK İÇİN SOSYAL MEDYA HESAPLARINI TAKİP EDİN**

@ALEVİANSİKLOPEDİSİ

f @ X v /aleviansiklopedisi

ALEVi

ANSİKLOPEDİSİ